

Háromszáz évre való terve volt

Száz esztendeje született Barsi Ernő

Dr. Barsi Ernő (1920–2013) néprajzkutató, zenepedagógus, református lelkész, főiskolai tanár idén június 28-án lenne százéves.

Amikor felkértek e megemlékezés megírására, komoly fejtörést okozott, hogy mit emeljek ki abból a csodálatos gazdag életútból, melyek azok a kulcsszavak, amelyek rá jellemzőek. Rögtön toltak a gondolatok: néprajz-, népzene kutató, teológus, pedagógus, főiskolai tanár, hegedűtanár, kórusvezető, értékmentő, ismeretterjesztő, és a legnemesebb értelemben nagybetűs Tanító, és nem utolsósorban kiváló férj és édesapa. A példa, a tisztesség, a hűség és a szeretet „apostola”. Nem véletlen neveztem el korábbi írásaimban, köszöntéseimben „Fáklyagyújtónak”, „Mindenesnek”, „Mesterek mesterének”, „Vir Justusnak”, azaz „Igaz embernek”.¹ Azon gondolkodtam, hogy ez a kivételes ember mit hagyott ránk tanítványokra, ahogy gyakran mondta nekünk „Drága lelkeim”-re? Mi dr. Barsi Ernő, Ernő Bácsi szellemi hagyatéka? Úgy vélem, elsősorban a tudományos munkásságát, néprajzi, népzenei gyűjtéseit kell kiemelni. 1995-ben 75. születésnapja alkalmából jelent meg bibliográfi-

Dr. Barsi Ernő és dr. Lanczendorfer Zsuzsanna 2012-ben

ája – amely a munkáiról megjelent írásokat is tartalmazza –, ami bizonyítja gazdag publikációs tevékenységét.² Néprajzos lányával, Hajnával érték egyet: „Édesapám olyan sokrétű és olyan mennyiségű ismeretanyagot hagyott maga után, amit semmiképpen sem szabad veszendőbe hagyni.”³

Mesterem megszállottként kutatta, gyűjtötte, publikálta elődeink hagyatékát, de ugyanolyan fontosnak tartotta azt szóban és hegedűjátékban is bemutatni. Tanítványait is arra buzdította, hogy vissza kell adni az

1 *Lanczendorfer Zsuzsanna*: Vallomás. In Hegyalja 1995. VII. évf. 1. sz. január 11.; A „Mindenes.” Interjú Barsi Ernővel. Műhely 1993. XVI. évf. 2. sz. 52–54.; A hetvenöt esztendő dr. Barsi Ernő köszöntése. Honismeret 1995. XXIII. évf. 4. sz. 84–87.; A tudomány és a zene szolgálatában. Barsi Ernő 80 éves. Néprajzi Hírek 2000. Huszonkilencedik évf. 1–2. 80–88.; „Mestereknek mestere...” Barsi Ernő életútja. Honismeret 2011. 1. XXXIX. évf. 1. sz. 5–6.; In Memoriam. Meghalt Barsi Ernő. Áldás békecsigány voltál nekünk. Néprajzi Hírek 2014. 1. sz. 74–78.

2 *Lanczendorfer Zsuzsanna*: Barsi Ernő bibliográfia. Győri Tanulmányok 1995. 16. sz. 145–158. Forrásként Kecskés Péter írását (Néprajzi Hírek 1990. 3–4. sz. 99–102.), a győri Kisfaludy Károly Megyei Könyvtár helyismereti gyűjteményének ide vonatkozó anyagát, Barsi Ernő közléseit használtam fel, valamint lásd még: A tudomány és a zene szolgálatában című 80. születésnapjára köszöntő mellékletét (Barsi Ernő publikációi és a róla szóló írások), amelyben az 1995-től 2000. március 1-ig megjelent publikációi, róla megjelent írások jelentek meg. Néprajzi Hírek 2000. Huszonkilencedik évf. 1–2. sz. 83–88.

3 *Szabó Judit Nikolett*: Barsi Hajna Dr. Barsi Ernőről. Szín Közösségi Művelődés folyóirat 2013. 18. évf. 6. sz. 65.

embereknek azt, amit tőlük tanultunk szóban is. Ezt az igyekezetét bizonyítja az a rengeteg előadás, amelyet tartott. Ahogy lánya visszaemlékezésében mondta: „*Hatezernél is több előadást tartott országszerte 1948-tól egészen ez év júliusáig.*”⁴ A Ménfőcsanakai Népfőiskola Egyesület elnökeként is fontosnak tartotta az ismeretterjesztést. Volt sárospataki diákként kiemelkedő szerepe volt a '80-as évek végén újjáéledő népfőiskolai mozgalomban. Előadóként bejárta az országot – Sárospataktól Fertőszentmiklósig, Szegedtől Hantosig, utoljára Agyagosszergényben – több mint félszáz népfőiskolai közösségben tartott előadást, sok helyen többször is. Alapító tagja és meghatározó előadója, 1994-től haláláig elnöke volt a Ménfőcsanakai Népfőiskola Egyesületnek és gyakori szerzője a *Hegyalja* havilapnak. Láthattuk, hallhattuk őt egyetemi katedrán, konferencián előadni, de örömmel töltötte el, ha bármely falu kicsi kultúrházába hívták el. Sokszor vitt magával engemet is, hogy gyakoroltassa velem a szereplést, és nagyon örültem, hogy énekemmel színesíthettem csodás előadásait. Gyakran buzdította a szülőföld, a haza szeretetére a fiatalokat néprajzi-honismereti táborokban, vagy a Honismereti Szövetség rendezvényein. A magyarságot, a honismeretet szívükön viselő tudós „Kovács házaspár” (dr. Kovács József László, Kovácsné Paulovits Teréz) által szervezett rendezvények elmaradhatatlan előadója volt Zsámbékon is. Teherbírását mutatta, hogy még 86 évesen 2006 januárjában öt előadást tartott Kanadában, ahol két régi tanítványával, – egyikük sályi születésű – is találkozott. 90. születésnapja alkalmából 2010. január 31-én „*Szeretet sugározzon mindenüvé*” – Élő internetes közvetítés határok nélkül címmel szerepelt a TV-ben, ahol két egykori tanítványa (Gülch Csaba költő, újságíró és én) beszélgetett vele életútjáról, hitvallásáról. Az élő internetes közvetítést az alábbi helyeken nézhették (2010. január 31.: Közép-Európa, London, São Paulo, Toronto, New York, Los Angeles, 2010. február 1.: Tokió, Sydney). A regisztrált nézőknek lehetőségük volt kérdéseket is feltenni.

Ernö bácsi másik szellemi hagyatéka az, ahogyan tanított. Az egész lénye azt sugározta, hogy mindent csak szeretettel lehet csinálni, a kutatást is, a tanítást is. Az azóta, hál' istennek, elterjedt hitvallását nagyon sokan idézik és követik: „... *szeretet nélkül nem lehet sem muzsikálni, sem tanítani, sem írni. Szeresse mindenki az övét, saját népét és értékeit, hogy a másokét is szeretni tudja. Szeretet sugározzon mindenüvé.*”⁵ Az ő legnagyobb szellemi öröksége, hogy tanítványai vannak mindenütt, akik nem felejtik el, viszik tovább a tőle kapott értékeket, akár kisgyermekeket nevelnek, akár leendő tanítókat. Ernő bácsi annyi szerető tanítványt hagyott maga után, mint a búzamezőben a kalászszemek, olyan szellemi örökösöket, akik neve hallatára szépre, jóra, nemesre tudnak csak gondolni, emlékezni. Akiknek megtanította, hogy csak az a jó, amit mások javára cselekszünk. Ernő bácsi szavai ott maradnak örökre tanítványai lelkében, gyöngybetűs kézírása pedig a nekik dedikált könyveikben. Az iránta való tiszteletből kerültek a *Dalmadarak* című CD-re az egykori népdalversenyre nekem összeállított népdalcsozor kézzel írt kottái.⁶ Azt, hogy mennyi tisztelője volt, mennyien szerették, mi sem bizonyítja jobban, mint az, amikor 92 éves korában névnapja és felgyógyulása alkalmából örömmünnepet rendeztek volt tanítványai és tisztelői Győrött, a Petőfi Sándor Művelődési Házban. A köszöntőműsorunk felhívására rögtön sereglettek népdalénekesek, kórusok és néptáncgyűttesek. Ernő bácsi és Hajna lánya nagy örömmel fogadta a „*szeretelműsort*” és az „*adományokat*”.

4 Szabó Judit Nikoletta i. m. 2013. 62.

5 A „fáklyagyújtó.” (Részletek Lanczendorfer Zsuzsanna köszöntőjéből.) Elhangzott: Ménfőcsanak, Bezerédj Kastély, 1995. június 25. Hegyalja 1995. VII. évf. 6. sz. 8.

6 CD: Dalmadarak. Lanczendorfer Zsuzsanna szerett dalai. 2014. [58 népdal] A népdalok több mint fele Barsi Ernő gyűjtése.

Addig él valaki, amíg emlékeznek rá, emlegetik gyakran. Hál' istennek, példaszzerű élete és munkásság miatt több intézményt, csoportot neveztek el róla. Dr. Barsi Ernő szellemisége mellett tehát neve is megmarad, így például szülőfalujában, Sályban dr. Barsi Ernő Kórus működik. Az écsi Dr. Barsi Ernő Népdalkör és Citeraegyüttes 2014-ben vette fel alapítójának a nevét. Az együttest 1973-tól 16 esztendőn át dr. Barsi Ernő vezette, majd 8 évig Farkas Katalin, 1998 óta pedig Farkas Márta – a Vass Lajos Népzenei Szövetségben elnökhelyettes – a vezetője a csoportnak. A népdalkincs megőrzését, megismertetését, továbbadását küldetésének érző közösség 20 éve szervezi a Pünkösdi Dalostalálkozót is, ahol Ernő bácsi is mindig részt vett és előadást is tartott. Igazán tiszteletre méltó, hogy a rendezvény napján népdalkörünk alapítójáról – halála óta – a sírjánál is megemlékeznek és közösen énekelnek. Farkas Mártának és Katalinnak köszönhető az is, hogy a Győr-Moson-Sopron Megyei Értéktárba 2017-ben felkerült 83. „*megyerikumként*” „*Dr. Barsi Ernő munkássága*”. A kapuvári székhelyű Alapfokú Művészeti Iskola 2014 óta Dr. Barsi Ernő Alapfokú Művészeti Iskola néven működik. Az iskola tanulói boldogan vesznek részt az úgynevezett

„*Barsi-táborok*”-ban és örömmel mondják, hogy, „*barsisok*” vagyunk. A művészeti iskola székhelye Kapuvár, azonban jelenleg Agyagosszergényben, Beleden, Fertőszentmiklóson és Mihályiban kihelyezett tagozatokat is működtet, és fenntartja a helyi hagyományokat is (Mihályi bohócjárás, Szent Anna-napi búcsú).

A nyugat-magyarországi Egyetem Apáczai Csere János Kara – ahol 50 évig oktatott – dr. Barsi Ernőről nevezte el dísztermét.⁷ A terem avatásán, 2013. október 25-én lánya, Barsi Hajna így emlékezett édesapjára: „*Barsi Ernő egész életét, munkásságát annak szentelte, hogy ez a fáklya fellobbanjon. Akik tanítványai voltak, hallották több ezer előadásának egyikét, olvasták*

Barsi Hajna és dr. Lanczendorfer Zsuzsanna dr. Barsi Ernő és felesége sírjánál

számos néprajzi publikációjának valamelyikét, gazdag népdalgyűjtésének gyöngyszemeit éneklük országszerte, tovább viszik ezt a lángot. Kívánom, hogy nagyon sokáig vigyék tovább, igen nagy szükség van rá!”

Győrben (Győr-Szabadhegyen) egy utcát is elneveztek a szeretett néprajzkutatóról.⁸

⁷ A Nyugat-magyarországi Egyetem Díszpolgára címet 2010. július 3-án az egyetem rektorától, Dr. Faragó Sándortól vette át.

⁸ Győr-Szabadhegy: Győr egyik városrésze. Győr Megyei Jogú Város Önkormányzata 2019. február 25-én tartott közgyűlésén a győri 1880/12. hrsz.-ú kivett önkormányzati utat Barsi Ernő utca elnevezéssel látta el.

2015. február 16-án a Nyugat-magyarországi Egyetem Apáczai Csere János Karán 25 fővel, három szakosztállyal (Honismereti Szakosztály, amelynek tanár elnöke én lettem, Gyógypedagógiai Szakosztály, Környezet- és Egészségvédelmi Szakosztály) megalakult a Dr. Barsi Ernő Szakkollégium, amelyet 2015 szeptemberében jegyeztek be. Titkára dr. Halbritter András és tiszteletbeli tagja Barsi Hajna néprajzkutató lett. A szakkollégium eddigi programjaiban tanulmányi kirándulások, irodalmi emlékhelyek látogatása (Berzsenyi Dániel, Nagy László szülőháza), beszélgetések (Ambrus Lajos íróval, pomológussal), néprajzi terepmunka (Vágfarkasd tőkehúzás), faültetés, Barsi Ernő sályi házánál koszorúzás, konferenciaszervezés (klímakonferencia) és más szakkollégiumokkal való együttműködés szerepelt (Don Bosco, Szent László Szakkollégium).

A Néphagyományörző Óvodapedagógusok Egyesülete 2016-ban *Barsi Ernő-emlékérem* kitüntetés adományozásáról határozott. A kitüntetésben háromévente azok az egyesületi tagok részesülhetnek, akik nevelőmunkájukat hitvallása szellemében végzik. 2017-ben az egyesület ügyvezetése az emlékérem adományozásához egy bizottságot alakított. Szigethy Miklósné ügyvezető elnök felkért a bizottság elnökének, amit örömmel vállaltam. A kitüntetést először 2018-ban, az egyesület őszi találkozóján, a Teréz-napi szakmai napon adtuk át a Szabadtéri Néprajzi Múzeumban 2018 október 12-én (díjazottak: Bunta Gyöngyi óvodavezető, Napsugár Napközi Otthon, Székelyudvarhely; Faust Dezsőné *Brunszvik Teréz-díjas* óvodapedagógus, az egyesület alapító tagja, volt alelnöke; Papp Kornélia *Brunszvik Teréz-díjas* óvodapedagógus, a Szentendrei Óvodapedagógusok Néphagyományt Éltető Közösségének vezetője).

2015-ben október 1-jén szintén az egyesület kezdeményezésére emléktáblát avattunk Győrben, Ernő bácsi lakóházának falán. A hegedűjén játszó Mestert ábrázoló alkotást Lebó Ferenc szobrászművész készítette el és megvalósítását a város önkormányzata, valamint a győri Rotary Klub támogatta. Öröndetes, hogy hamarosan emléktábla fogja emlékét őrizni – néprajzkutató barátjával, dr. Timaffy Lászlóval közösen – az ásványrári tájház falán is.

A szeretett néprajztudósról versenyt is neveztek el – Barsi Ernő megyei népdaléneklési minősítő verseny az 1–4. évfolyamos tanulók számára –, amelyet idén is az Apáczai Csere János Kar Barsi Termében rendeznek meg. Az Oktatási Hivatal Győri Pedagógiai Oktatási Központja immár XVI. alkalommal három kategóriában (szóló, kiségyüttes, népdalkör) szervezi meg e rangos rendezvényt. Nagy örömünkre Győrben már egy utca is viseli a nevét.⁹

Filmek is megőrizték Barsi Ernő karizmatikus alakját. Sós Ágnes *Félálom* című dokumentumfilmjét (2006, 46 perc) Budapesten a Magyar Művelődési Társaság és a Honismereti Szövetség szervezésében mutatták be először. Ezt a filmet Győrben, 2010. október 1-jén a Nyugat-magyarországi Egyetem Apáczai Csere János Karán, dr. Barsi Ernő kilencvenedik születésnapja alkalmából rendezett konferencián a pályatársak, a tanítványok (többek között dr. Cseh Sándor, dr. Dienes Dénes, dr. Fehér József, Halász Péter, dr. Kováts Dániel, dr. Lackovits Emőke, dr. Lanczendorfer Zsuzsanna, Perger Gyula, dr. Viga Gyula) és Hajna lánya előadása, köszöntése után nézhettük meg. Az ünnepelt itt kapta meg a tiszteletére készült kiadványt, az *Arrabona* különszámát is.¹⁰

---

9 Győr Megyei Jogú Város Önkormányzata 2019. február 25-én tartott közgyűlésén a győri 1880/12 hrsz.-ú kivett önkormányzati utat Barsi Ernő utca elnevezéssel látta el.

10 *Székely Zoltán* (szerk.): Ünnepi kötet a 90 éves Barsi Ernő tiszteletére. *Arrabona* 48/1. Győr, 2010.

A gyűjtéseiről is készültek filmek, például a MEDIAWAVE Alapítvány jóvoltából. A kilencvenes évek elején Lengyel Sándor és Hartyándi Jenő Győrön, 1992-ben. Gyimesfel-sőlokon a Tankó családnál dokumentálták gyűjtését.¹¹ A Duna Televízió megbízásából Szerkes Kriszta *Kezében a hegedűje* címmel 2013 februárjában készített róla egy portréfilmet, amelyben több tanítványa is megszólalt és láthattuk – sajnos utoljára –, ahogy kis kórusával boldogan énekelte kedvenc Goudimel-zsoltárját („*Tegy jól és bízzál erősen Istenben...*”) a győri református templomban.

Hangja nemcsak az tanítványok szívébe vésődött be örökre, de a *Bodrog partján nevedett tulipán...* – *Sárospataki diákdalok a 18. századból* című CD-n is megmaradt, ahol a dalokhoz ő mondta az összekötő szövegeket. A dalokat a tanítványaiból verbuválódott kis kórusa, a Melodiárium Kamarakórus énekelte, zongorán pedig kollégája, Baróthy Zoltán kísért.¹²

Szakdolgozatok is őrzik munkásságát, emlékét.¹³ Léránt Zsuzsanna művelődésszervező szakos hallgató kiváló záródolgozatában a már említett Barsi-bibliográfiát (2006-ig) kiegészítette, és rádiós és televíziós szerepléseit is közli. A sok képet és dokumentumot tartalmazó dolgozatban az Ernő bácsi által kutatott és kézzel lerajzolt családfát is láthatjuk.¹⁴

1995-ben Ernő bácsi Ács Anna néprajzkutatónak még azt nyilatkozta, hogy „*Háromszáz évre való tervem van...*”¹⁵ – és valóban – még halála előtt is tervezte új előadásait, így például a Rákóczi Szövetségnél, illetve legújabb *Daloló Sokoróalja* című kötetének a könyvbemutatóján, amelyet már sajnos nélküle tartottunk meg 2013. szeptember 27-én az NYME Apáczai Csere János Kar könyvtárában.¹⁶ Úgy gondolom, nagy öröm lett volna a közös szereplés mindnyájunknak, mivel szűkebb hazám dalkincséről szól a könyv, és egyben mesterem édesapámtól gyűjtött dalai is benne vannak a hiánypótló kiadványban. Emellett a sokoróaljai népdalok gyűjtői között Ernő bácsi több tanítványa is szerepel.

Ernő bácsi, sok más ballada mellett, *Dely Mária balladájának* több szép változatát gyűjtötte fel nagy örömmel.¹⁷ A balladahősnő rokonom bátyjának felpéci sírján ez áll: „*Az igaznak emlékezete áldott...*” (Péld. 10,5.). Bizonyos vagyok benne, hogy az ő emléke, örökön örökké áldott lesz!

Dr. Barsi Ernő mesterem, sokunk tanítója, aki egész életében szolgált: szolgálta az Istent, a nemzetet, a családot, ma ott pihen egy sírban hú társával, énektanárommal, Ida nénivel, és sajnos „balladai” körülmények közt eltávozott¹⁸ néprajzos kollégámmal, lányával a győri díszpolgárok sírhelyén. Nyugodjanak békében!

Lanczendorfer Zsuzsanna

---

11 2002-ben megkapta a MEDIAWAVE Alapítvány *Párhuzamos Kultúráért* díját.

12 A hangfelvételt a Harmónia Hangstúdió készítette a ménfőcsanakai Bezerédj-kápolnában 1999-ben.

13 Például *Halmos Mária*: Dr. Barsi Ernő élete és munkássága. Apáczai Csere János Tanítóképző Főiskola, Győr, 1986; *Máté Györgyi*: Dr. Barsi Ernő élete és munkássága. Comenius Tanítóképző Főiskola, Sárospatak, 1996; *Kiss Rita*: Dr. Barsi Ernő népzene- és népdalkutató. Győr, 2015.

14 *Léránt Zsuzsanna*: Egy kisalföldi néprajztudós életútjának vizsgálata. A „Fáklyagyújtó” Dr. Barsi Ernő. Pécsi Tudományegyetem, Pécs, 2006. 114 p. Konzulens: *Lanczendorfer Zsuzsanna*. Lásd még *Léránt Zsuzsanna*: Dr. Barsi Ernő, az „aranyember” 85 éves. Honismeret 2005. 3. sz. 106–107., valamint *Léránt Zsuzsanna*: Barsi Ernő bibliográfia. Ünnepi kötet a 90 éves Barsi Ernő tiszteletére. Arrabona 48/1. Győr, 2010. 167–198.

15 *Ács Anna*: „Háromszáz évre való tervem van...”. Barsi Ernő 75 éves. Műhely 1995. 18. évf. 2–3. sz. 52–55.

16 *Barsi Ernő*: *Daloló Sokoróalja*. Győr, 2013. In Memoriam. Meghalt Barsi Ernő. Áldás békesség voltál nekünk. Néprajzi Hírek 2014. 1. sz. 74–78.

17 Börcsön 1965-ben, Győrújfalun 1969-ben, Győrön 1990-ben. In *Lanczendorfer Zsuzsanna–Gülch Csaba*: *A vérző lilium. Dely Mária balladája a néphagyomány és a költészet tükrében. Magánkiadás, Győr, 2003. 94, 100, 107.*

18 Súlyban, édesapja szülőházában 2020. január 30-án meggyilkolták.